

Analiza przepisów dotyczących form
ochrony przyrody występujących
na obszarze województwa kujawsko-
pomorskiego ze szczegółowym
omówieniem
na przykładach najczęściej łamanych
zakazów, obowiązujących
w stosunku do danej formy



Weronika Rejt
Starszy Specjalista, Wydział Ochrony Przyrody
Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Bydgoszczy

5 czerwca 2019 r.

A photograph of a forest with tall trees and green foliage, serving as the background for the slide.

Plan prelekcji

1. Formy ochrony przyrody w ustawie o ochronie przyrody
2. Formy ochrony przyrody w województwie kujawsko-pomorskim
3. Przepisy obowiązujące w stosunku do FOP
4. Odpowiedzialność karna w zakresie ochrony przyrody
5. Przykłady najczęściej łamanych zakazów z województwa kujawsko-pomorskiego

Formy ochrony przyrody w ustawie o ochronie przyrody

ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody

bydgoszcz.rdos.gov.pl

Lp.	Formy ochrony przyrody	Ustanawiający formę ochrony przyrody	Ustanawiający plan ochrony/plan zadań ochronnych/zadania ochronne
1	parki narodowe	Minister właściwy do spraw środowiska	Minister właściwy do spraw środowiska
2	obszary Natura 2000	Minister właściwy do spraw środowiska	Regionalny dyrektor ochrony środowiska
3	ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów	Minister właściwy do spraw środowiska, regionalny dyrektor ochrony środowiska	-
4	rezerваты przyrody	Regionalny dyrektor ochrony środowiska	Regionalny dyrektor ochrony środowiska
5	parki krajobrazowe	Sejmik województwa	Sejmik województwa
6	obszary chronionego krajobrazu	Sejmik województwa	-
7	pomniki przyrody	Rada gminy	-
8	stanowiska dokumentacyjne	Rada gminy	-
9	użytki ekologiczne	Rada gminy	-
10	zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	Rada gminy	-

Formy ochrony przyrody w ustawie o ochronie przyrody

ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody

Lp.	Formy ochrony przyrody	Źródło zakazów/ograniczeń
1	parki narodowe	Art. 15 ustawy o ochronie przyrody
2	rezerваты przyrody	Art. 15 ustawy o ochronie przyrody
3	ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów	rozporządzenia Ministra Środowiska, zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska
4	parki krajobrazowe	uchwała sejmiku województwa, ustawa o ochronie przyrody (art. 17 ust. 1a, 1b)
5	obszary chronionego krajobrazu	uchwała sejmiku województwa, ustawa o ochronie przyrody (art. 24 ust. 1a, 1b)
6	obszary Natura 2000	Art. 33 ustawy o ochronie przyrody, plany zadań ochronnych
7	pomniki przyrody	uchwała rady gminy
8	stanowiska dokumentacyjne	uchwała rady gminy
9	użytki ekologiczne	uchwała rady gminy
10	zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	uchwała rady gminy

Formy ochrony przyrody w województwie kujawsko-pomorskim

(Dane na podstawie CRFOP: <http://crfop.gdos.gov.pl>)

Lp.	Formy ochrony przyrody	Ilość
1	parki narodowe	0
2	rezerваты przyrody	94
3	parki krajobrazowe	12
4	obszary chronionego krajobrazu	34
5	obszary Natura 2000	44
6	pomniki przyrody	2078
7	stanowiska dokumentacyjne	1
8	użytki ekologiczne	2194
9	zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	9

Formy ochrony przyrody w województwie kujawsko-pomorskim

Powierzchnia województwa kujawsko-pomorskiego wynosi 17 972 km².

Formy ochrony przyrody stanowią około 36,0% powierzchni województwa.

Obszary specjalnej ochrony ptaków



Specjalne obszary ochrony siedlisk



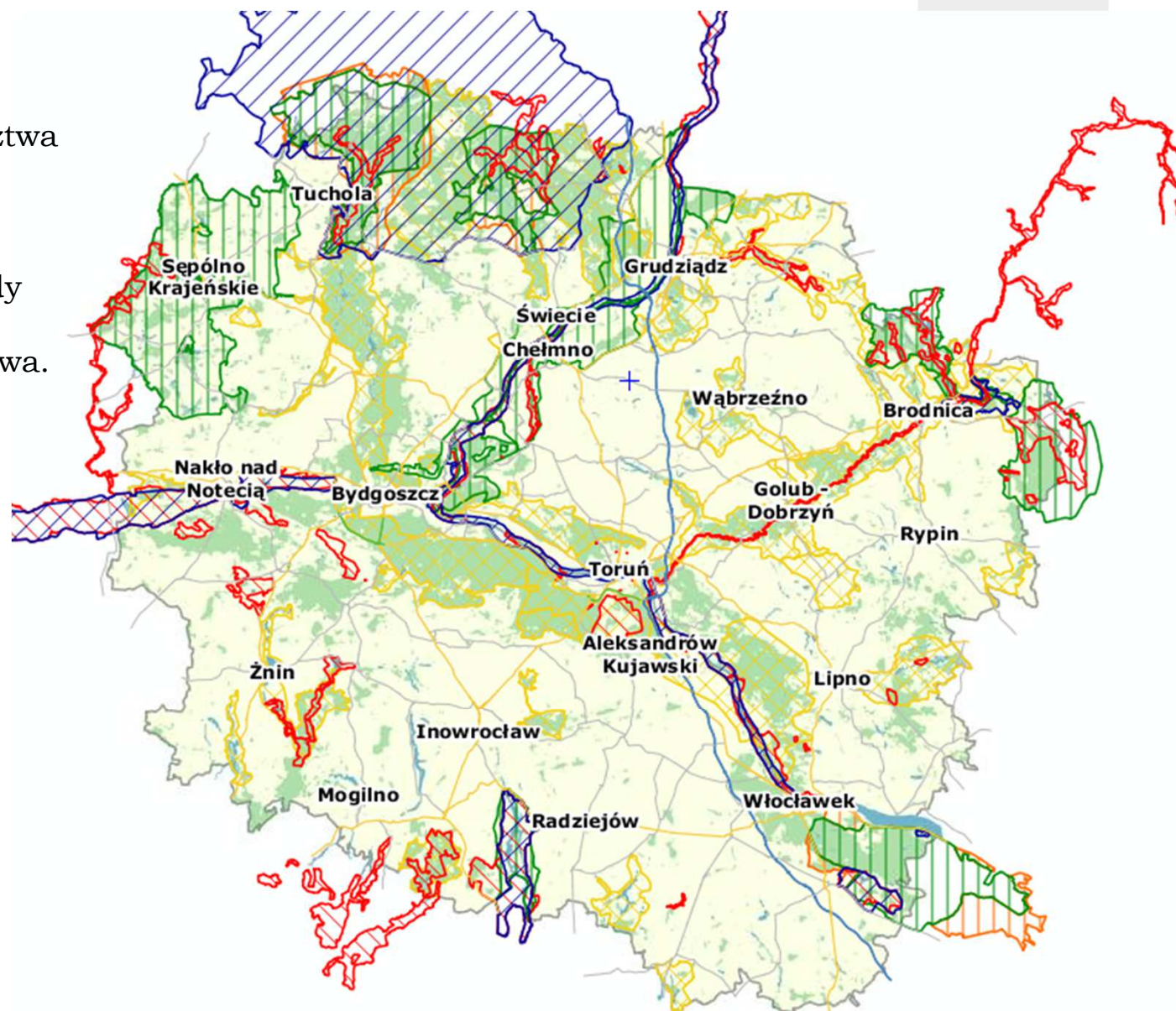
Parki krajobrazowe



Otuliny parków krajobrazowych



Obszary chronionego krajobrazu



Rezerваты przyrody

Na terenie woj. kujawsko-pomorskiego zlokalizowane są 94 rezerваты przyrody



Rezerваты przyrody



Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Uznanie za rezerwat przyrody obszarów następuje w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska, które określa jego nazwę, położenie lub przebieg granicy i otulinę, jeżeli została wyznaczona, cele ochrony oraz rodzaj, typ i podtyp rezerwatu przyrody, a także sprawującego nadzór nad rezerwatem.

Rezerваты przyrody

bydgoszcz.rdos.gov.pl

Art. 15 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody

W parkach narodowych oraz w rezerwach przyrody zabrania się:

- 1) budowy lub przebudowy **obiektów budowlanych i urządzeń technicznych**, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom parku narodowego albo rezerwatu przyrody;
- 2) chwytania lub zabijania **dziko występujących zwierząt**, zbierania lub niszczenia jaj, postaci młodoctw i form rozwojowych zwierząt, umyślnego płoszenia zwierząt kręgowych, zbierania poroży, niszczenia nor, gniazd, legowisk i innych schronień zwierząt oraz ich miejsc rozrodu;
- 3) **polowania**, z wyjątkiem obszarów wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych ustanowionych dla rezerwatu przyrody;
- 4) pozyskiwania, niszczenia lub umyślnego uszkodzania **roślin oraz grzybów**;
- 5) użytkowania, niszczenia, umyślnego uszkodzania, zanieczyszczania i dokonywania zmian **obiektów przyrodniczych**, obszarów oraz zasobów, tworów i składników przyrody;
- 6) **zmiany stosunków wodnych**, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody;
- 7) pozyskiwania skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, minerałów i bursztynu;
- 8) niszczenia gleby lub zmiany przeznaczenia i użytkowania gruntów;
- 9) palenia ognisk i wyrobów tytoniowych oraz używania źródeł światła o **otwartym płomieniu**, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 10) prowadzenia **działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej**, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony;
- 11) stosowania chemicznych i biologicznych **środków ochrony roślin i nawozów**;
- 12) **zbioru** dziko występujących **roślin i grzybów** oraz ich części, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 13) **połowu ryb** i innych organizmów wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych;
- 14) **ruchu** pieszego, rowerowego, narciarskiego i jazdy konnej wierzchem, z wyjątkiem szlaków i tras narciarskich wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;

Rezerваты przyrody

bydgoszcz.rdos.gov.pl

Art. 15 ust. 1. ustawy o ochronie przyrody

W parkach narodowych oraz w rezerwatach przyrody zabrania się:

15) **wprowadzania psów** na obszary objęte ochroną ścisłą i czynną, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony, psów pasterskich wprowadzanych na obszary objęte ochroną czynną, na których plan ochrony albo zadania ochronne dopuszczają wypas oraz psów asystujących;

16) **wspinaczki, eksploracji jaskiń lub zbiorników wodnych**, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;

17) **ruchu pojazdów** poza drogami publicznymi oraz poza drogami położonymi na nieruchomościach stanowiących własność parków narodowych lub będących w użytkowaniu wieczystym parków narodowych, wskazanymi przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;

18) **umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków** niezwiązanych z ochroną przyrody, udostępnianiem parku albo rezerwatu przyrody, edukacją ekologiczną, z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku powszechnego;

19) zakłócania ciszy;

20) używania **łodzi motorowych** i innego sprzętu motorowego, uprawiania sportów wodnych i motorowych, **pływania** i żeglowania, z wyjątkiem akwenów lub szlaków wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;

21) wykonywania prac ziemnych trwale **zniekształcających rzeźbę terenu**;

22) **biwakowania**, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;

23) **prowadzenia badań naukowych** - w parku narodowym bez zgody dyrektora parku, a w rezerwacie przyrody - bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska;

24) **wprowadzania gatunków** roślin, zwierząt lub grzybów, bez zgody ministra właściwego do spraw środowiska;

25) wprowadzania organizmów **genetycznie zmodyfikowanych**;

26) **organizacji imprez** rekreacyjno-sportowych - w parku narodowym bez zgody dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Rezerwaty przyrody

bydgoszcz.rdos.gov.pl

Zakazy nie dotyczą:

- 1) wykonywania zadań wynikających z planu ochrony lub zadań ochronnych;
- 2) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym;
- 3) wykonywania zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;
- 4) obszarów objętych ochroną krajobrazową w trakcie ich gospodarczego wykorzystywania przez jednostki organizacyjne, osoby prawne lub fizyczne oraz wykonywania prawa własności, zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego.

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, po zasięgnięciu opinii regionalnego dyrektora ochrony środowiska, może zezwolić na obszarze rezerwatu przyrody na odstępstwa od zakazów, jeżeli jest to uzasadnione potrzebą:

- 1) ochrony przyrody lub
- 2) realizacji inwestycji liniowych celu publicznego, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i po zagwarantowaniu kompensacji przyrodniczej w rozumieniu art. 3 pkt 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska.

Regionalny dyrektor ochrony środowiska może zezwolić na obszarze rezerwatu przyrody na odstępstwa od zakazów, jeżeli jest to uzasadnione wykonywaniem badań naukowych lub celami edukacyjnymi, kulturowymi, turystycznymi, rekreacyjnymi lub sportowymi lub celami kultu religijnego i nie spowoduje to negatywnego oddziaływania na cele ochrony przyrody rezerwatu przyrody.



REZERWAT PRZYRODY „CISY STAROPOLSKIE IM. LEONA WYCZÓŁKOWSKIEGO”
REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA W BYDGOSZCZY

Parki krajobrazowe



Na terenie woj. kujawsko-pomorskiego zlokalizowanych jest 12 parków krajobrazowych

Parki krajobrazowe



Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Utworzenie parku krajobrazowego lub powiększenie jego obszaru następuje w drodze uchwały sejmiku województwa, która określa jego nazwę, obszar, przebieg granicy i otulinę, jeżeli została wyznaczona, szczególne cele ochrony oraz zakazy właściwe dla danego parku krajobrazowego lub jego części, wybrane spośród zakazów, o których mowa w art. 17 ust. 1, wynikające z potrzeb jego ochrony.

Parki krajobrazowe

Art. 17 ust. 1. ustawy o ochronie przyrody

W parku krajobrazowym mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- 1) realizacji **przedsięwzięć** mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- 2) umyślnego zabijania dziko występujących **zwierząt**, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;
- 3) likwidowania i niszczenia **zadrzewień** śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 4) **pozyskiwania** do celów gospodarczych **skał**, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 5) wykonywania prac ziemnych trwale **zniekształcających rzeźbę terenu**, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- 6) dokonywania **zmian stosunków wodnych**, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- 7) budowania nowych **obiektów budowlanych** w pasie szerokości **100 m od**:
 - a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,
 - b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących;
- z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej;
- 8) lokalizowania **obiektów budowlanych** w pasie szerokości **200 m od** krawędzi brzegów klifowych oraz w pasie technicznym brzegu morskiego;
- 9) wylewania **gnojowicy**, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- 10) prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą **bezściółkową**;
- 11) utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;
- 12) **organizowania rajdów** motorowych i samochodowych;
- 13) używania **łodzi motorowych** i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

Parki krajobrazowe

Art. 17 ust. 1. ustawy o ochronie przyrody

- 1a. W parku krajobrazowym, **w strefach ochrony krajobrazu**, dla terenów:
- 1) objętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego wprowadza się zakazy:
 - a) lokalizowania nowych obiektów budowlanych,
 - b) zalesiania;
 - 2) nieobjętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego wprowadza się zakazy:
 - a) lokalizowania nowych obiektów budowlanych,
 - b) lokalizowania nowych obiektów budowlanych odbiegających od lokalnej formy architektonicznej,
 - c) lokalizowania nowych obiektów budowlanych o wysokości przekraczającej 2 kondygnacje lub 7 m,
 - d) zalesiania.



1b. W parku krajobrazowym zakazuje się niszczenia i uszkodzania obiektów o istotnym znaczeniu historycznym i kulturowym wskazanych w **planie ochrony dla parku krajobrazowego**.

Parki krajobrazowe

Zakazy nie dotyczą:

- 1) wykonywania zadań wynikających z planu ochrony, zadań ochronnych lub planu zadań ochronnych;
- 2) wykonywania zadań na rzecz obronności kraju i bezpieczeństwa państwa;
- 3) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym;
- 4) realizacji inwestycji celu publicznego.

Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, nie dotyczy realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie **raportu** o oddziaływaniu na środowisko nie jest obowiązkowe i przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko wykazała **brak niekorzystnego wpływu** na przyrodę i krajobraz parku krajobrazowego.

Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, nie dotyczy **usunięcia** drzewa lub krzewu w obrębie zadrzewienia, należących do **gatunków obcych**.

Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 14, nie dotyczy **statków** jednostek ratowniczych, jednostek organizacyjnych właściciela wód lub urządzeń wodnych zlokalizowanych na wodach, inspektorów żeglugi śródlądowej, Państwowej i Społecznej Straży Rybackiej, **promów** w ciągu dróg publicznych, prowadzenia racjonalnej gospodarki rybackiej oraz wykonywania zadań z zakresu ochrony przyrody przez Służbę Parku Krajobrazowego.

Uchwała ustanawiająca park krajobrazowy może określać odległości mniejsze niż określone w ust. 1 pkt 7 i 8, w sposób prowadzący do zwiększenia swobody w zakresie zagospodarowania i użytkowania terenu.

Obszary chronionego krajobrazu



Na terenie woj. kujawsko-pomorskiego zlokalizowane są 34 obszary chronionego krajobrazu

Obszary chronionego krajobrazu

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Wyznaczenie obszaru chronionego krajobrazu następuje w drodze uchwały sejmiku województwa, która określa jego nazwę, położenie, obszar, sprawującego nadzór, ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów oraz zakazy właściwe dla danego obszaru chronionego krajobrazu lub jego części, wybrane spośród zakazów wymienionych w art. 24 ust. 1, wynikające z potrzeb jego ochrony.

Obszary chronionego krajobrazu

Art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody

Na obszarze chronionego krajobrazu mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- 1) zabijania dziko występujących **zwierząt**, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) realizacji **przedsięwzięć** mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- 3) likwidowania i niszczenia **zadrzewień** śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 4) **wydobywania do celów gospodarczych skał**, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 5) wykonywania prac ziemnych trwale **zniekształcających rzeźbę terenu**, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- 6) dokonywania **zmian stosunków wodnych**, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- 7) **likwidowania naturalnych zbiorników wodnych**, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- 8) budowania nowych **obiektów budowlanych** w pasie szerokości **100 m od**:
 - a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,
 - b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących;- z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej;
- 9) lokalizowania **obiektów budowlanych** w pasie szerokości **200 m od** linii brzegów klifowych oraz w pasie technicznym brzegu morskiego.

Obszary chronionego krajobrazu

Art. 24 ustawy o ochronie przyrody

1a. Na obszarze chronionego krajobrazu, dla terenów:

1) objętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego i położonych **w strefie ochrony krajobrazu** wprowadza się zakazy:

- a) lokalizowania nowych obiektów budowlanych,
- b) zalesiania;

2) nieobjętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego położonych **w strefie ochrony krajobrazu** wprowadza się zakazy:

- a) lokalizowania nowych obiektów budowlanych,
- b) lokalizowania nowych obiektów budowlanych odbiegających od lokalnej formy architektonicznej,
- c) lokalizowania nowych obiektów budowlanych o wysokości przekraczającej 2 kondygnacje lub 7 m,
- d) zalesiania.

1b. Na obszarze chronionego krajobrazu zakazuje się niszczenia i uszkodzania obiektów o istotnym znaczeniu historycznym i kulturowym **wskazanych w uchwale**, o której mowa w art. 23a ust. 1.



OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU „ŁĄKI NADNOTECKIE”
REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA W BYDGOSZCZY

Obszary chronionego krajobrazu

Zakazy nie dotyczą:

- 1) wykonywania zadań na rzecz obronności kraju i bezpieczeństwa państwa;
- 2) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym;
- 3) realizacji inwestycji celu publicznego;
- 4) wykonywania zadań wynikających z planu ochrony, zadań ochronnych lub planu zadań ochronnych.

Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, nie dotyczy realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których przeprowadzona **ocena oddziaływania na środowisko** wykazała brak negatywnego wpływu na ochronę przyrody i ochronę krajobrazu obszaru chronionego krajobrazu.

Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, nie dotyczy usunięcia drzewa lub krzewu w obrębie zadrzewienia, należących do **gatunków obcych**.

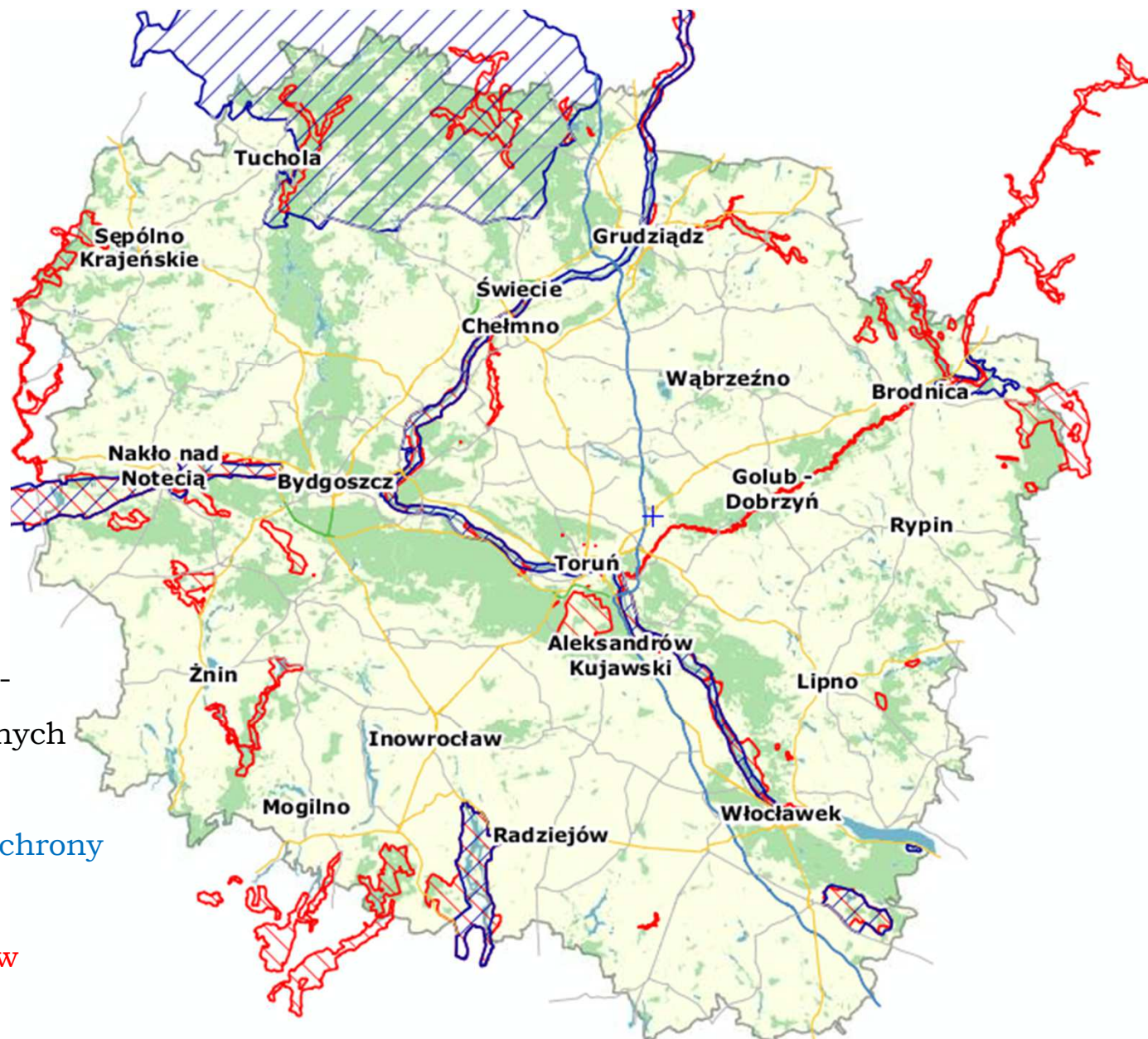
Uchwała, o której mowa w art. 23 ust. 2, może określać odległości mniejsze niż określone w ust. 1 pkt 8 i 9, w sposób prowadzący do zwiększenia swobody w zakresie zagospodarowania i użytkowania terenu.

Obszary Natura 2000

Obszary specjalnej ochrony ptaków



Specjalne obszary ochrony siedlisk



Na terenie woj. kujawsko-pomorskiego zlokalizowanych jest:

- 7 obszarów specjalnej ochrony ptaków
- 37 specjalnych obszarów ochrony siedlisk

Obszary Natura 2000

Głównym celem funkcjonowania Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 jest zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych i gatunków roślin i zwierząt, które uważa się za cenne (znaczące dla zachowania dziedzictwa przyrodniczego Europy) i zagrożone wyginięciem w skali całej Europy.

Wyznaczenie obszaru specjalnej ochrony ptaków lub specjalnego obszaru ochrony siedlisk, zmiana jego granic lub likwidacja następuje **w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa, ministrem właściwym do spraw rozwoju wsi, ministrem właściwym do spraw rybołówstwa i z ministrem właściwym do spraw gospodarki wodnej, w drodze rozporządzenia ministra właściwego do spraw środowiska**, które określa nazwę, położenie administracyjne, obszar i mapę obszaru, cel i przedmiot ochrony.

Nadzór nad obszarem Natura 2000 sprawuje właściwy regionalny dyrektor ochrony środowiska lub na obszarach morskich - dyrektor urzędu morskiego.

Regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, kierując się koniecznością utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.



Obszary Natura 2000

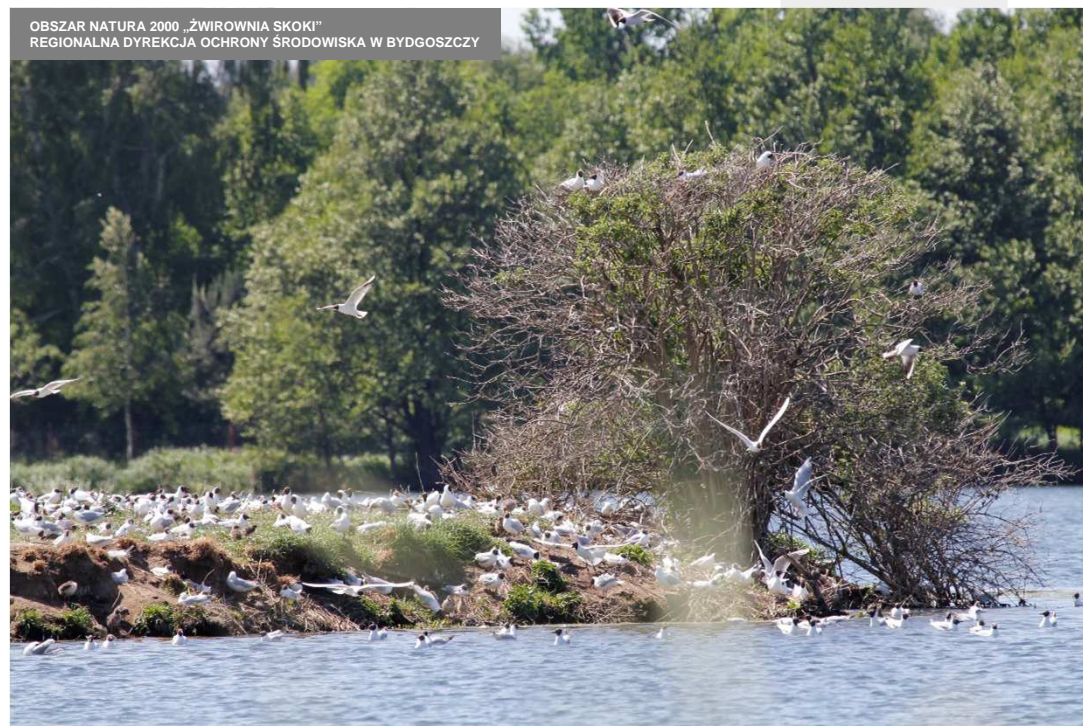
Sieć obszarów Natura 2000 obejmuje:

- 1) obszary specjalnej ochrony ptaków;
- 2) specjalne obszary ochrony siedlisk;
- 3) obszary mające znaczenie dla Wspólnoty.

Art. 33 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody:

zabrania się, z zastrzeżeniem art. 34, podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności:

- 1) pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 lub
- 2) wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub
- 3) pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.



OBSZAR NATURA 2000 „ŻWIROWNIA SKOKI”
REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA W BYDGOSZCZY

Obszary Natura 2000

Art. 34 ustawy o ochronie przyrody:

1. Jeżeli przemawiają za tym konieczne wymogi **nadrzędnego interesu publicznego**, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym, i wobec **braku rozwiązań alternatywnych**, właściwy miejscowo regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich - dyrektor właściwego urzędu morskiego, może zezwolić na realizację planu lub działań, mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 lub obszary znajdujące się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, zapewniając wykonanie kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000.

2. W przypadku gdy znaczące negatywne oddziaływanie dotyczy **siedlisk i gatunków priorytetowych**, zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, może zostać udzielone wyłącznie w celu:

- 1) ochrony zdrowia i życia ludzi;
- 2) zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego;
- 3) uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego;
- 4) wynikającym z koniecznych wymogów **nadrzędnego interesu publicznego**, po uzyskaniu **opinii Komisji Europejskiej**.



Obszary Natura 2000

Obszar Natura 2000 Dolina Drwęcy



Obszary Natura 2000

Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Drwęcy

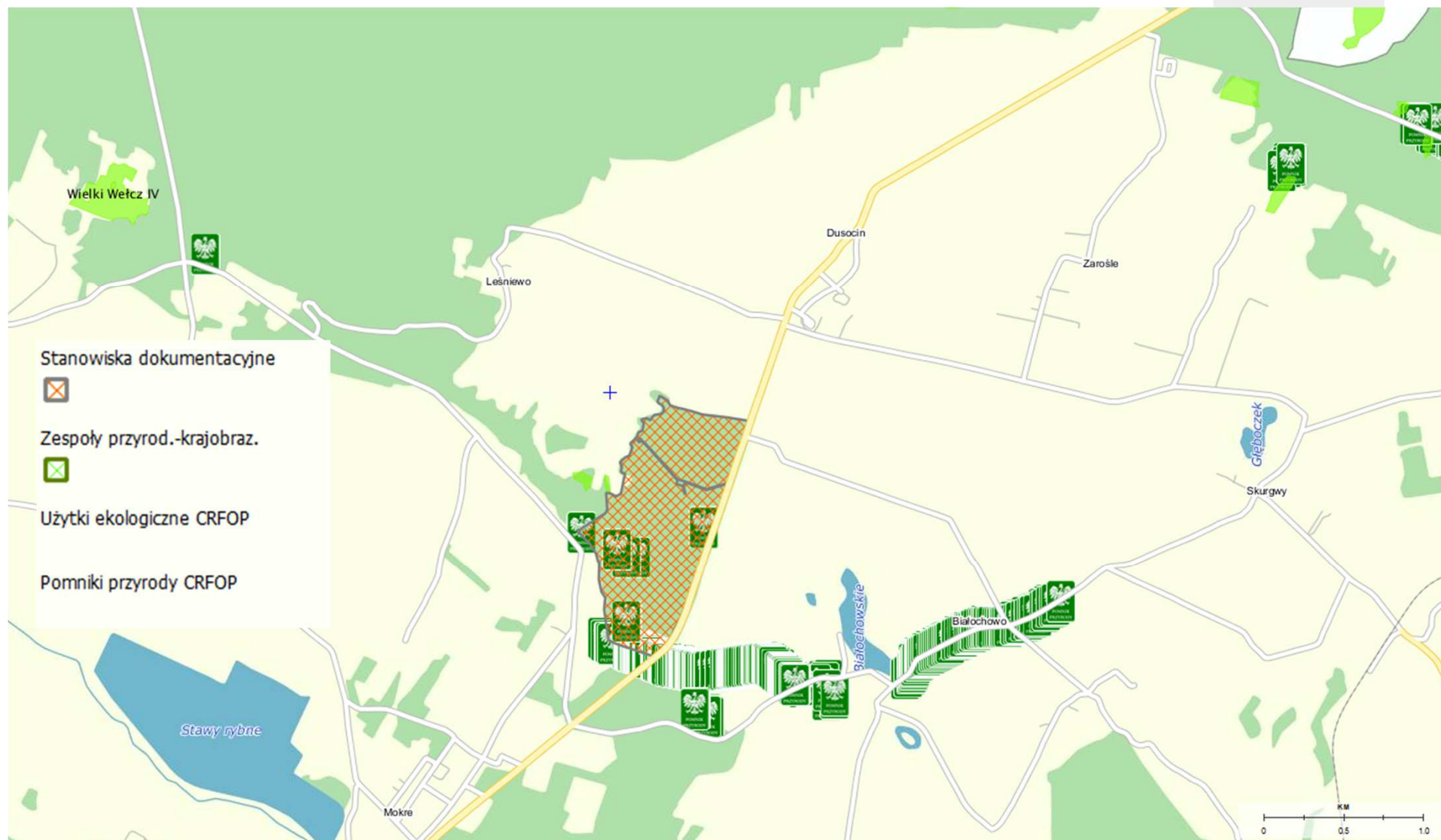
Załącznik Nr 5 do Zarządzenia

Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy
oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie
z dnia 31 marca 2014 r.

Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania

Przedmiot ochrony	Działania ochronne	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
Dotyczące ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk			
91D0 bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i> i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne)	Usuwanie w miarę możliwości w ramach prowadzonej gospodarki gatunków zniekształcających siedlisko, w tym nadmiaru osobników świerka.	platy siedliska zlokalizowane na działkach ewid.: 281509_2.0023.3312, 281509_2.0023.3313	właściciel lub posiadacz obszaru na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000
1337 <i>Castor fiber</i> bóbr europejski	Ograniczenie czynników obniżających stopień naturalności siedliska gatunku poprzez usunięcie odpadów przemysłowych i budowlanych. Należy dążyć do wzmożenia kontroli obszaru i ochrony zasobów roślinności drzewiastej przed kradzieżami i dewastacją oraz odtworzenia roślinności zgodnie z uwarunkowaniami roślinności potencjalnej poprzez wprowadzenia nasadzeń drzew i krzewów rodzimych, zgodnych z siedliskiem.	stanowisko gatunku zlokalizowane na działce ewid.: 041504_2.0012.196/5	właściciel lub posiadacz obszaru na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000
1355 <i>Lutra lutra</i> wydra	Ograniczenie istniejących czynników pogarszających stan siedliska i populacji. Kontynuacja i dążenie do wzmożenia działań: 1. mających na celu ograniczenie wpływu kłusownictwa na zasoby pokarmowe wydry (w ramach posiadanych kompetencji i prowadzonych działań) poprzez wzmożenie kontroli obszaru, 2. mających na celu ograniczenie populacji gatunków obcych, w szczególności norki amerykańskiej oraz jenota, poprzez dalszą skuteczną eliminację w ramach realizowanej gospodarki łowieckiej.	obszar Natura 2000	1. Straż rybicka, użytkownik rybicki 2. Polski Związek Łowiecki

Punktowe formy ochrony przyrody



Punktowe formy ochrony przyrody

Pomnikami przyrody

są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

Stanowiskami dokumentacyjnymi

są niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych.

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

Punktowe formy ochrony przyrody

Ustanowienie pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego następuje w drodze uchwały rady gminy.



SALWINIA PŁYWAJĄCA UŻYTEK EKOLOGICZNY „STAWY AKADEMICKIE”
FOT. J. DURASZ

Zniesienie ww. form ochrony przyrody następuje w razie utruty wartości przyrodniczych i krajobrazowych, ze względu na które ustanowiono formę ochrony przyrody, lub w razie konieczności realizacji inwestycji celu publicznego w przypadku braku rozwiązań alternatywnych lub konieczności zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego.



UŻYTEK EKOLOGICZNY „STAWY AKADEMICKIE”
FOT. J. DURASZ

Punktowe formy ochrony przyrody

Art. 45 ust. 1. ustawy o ochronie przyrody

W stosunku do pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- 1) **niszczenia**, uszkodzania lub przekształcania obiektu lub obszaru;
- 2) wykonywania prac ziemnych trwale **zniekształcających rzeźbę terenu**, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- 3) uszkodzania i **zanieczyszczania gleby**;
- 4) dokonywania **zmian stosunków wodnych**, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- 5) **likwidowania**, zasypywania i przekształcania **naturalnych zbiorników wodnych**, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- 6) wylewania **gnojowicy**, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- 7) zmiany sposobu **użytkowania** ziemi;
- 8) **wydobywania** do celów gospodarczych **skał**, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 9) umyślnego **zabijania** dziko występujących **zwierząt**, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 10) zbioru, niszczenia, uszkodzania **roślin i grzybów** na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;
- 11) umieszczania **tablic reklamowych**.

Punktowe formy ochrony przyrody

Zakazy nie dotyczą:

- 1) prac wykonywanych na potrzeby ochrony przyrody po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;
- 2) realizacji inwestycji celu publicznego w przypadku braku rozwiązań alternatywnych, po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;
- 3) zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;
- 4) likwidowania nagłych zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego i prowadzenia akcji ratowniczych.



ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA

Art. 127 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody

Odpowiedzialność karna za naruszenie zakazów lub niedopełnienie obowiązków w zakresie ochrony przyrody

Kto umyślnie:

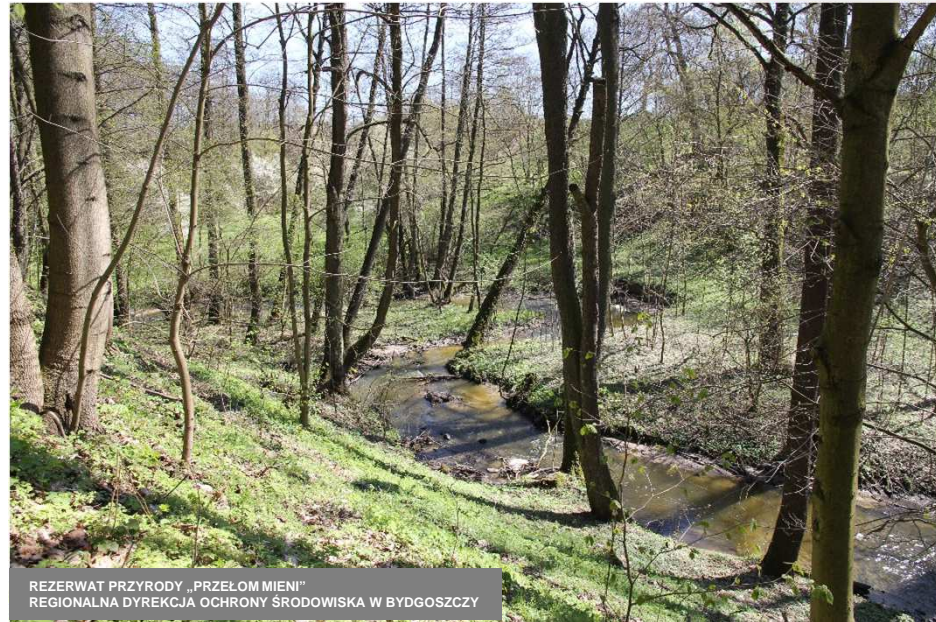
- 1) narusza zakazy obowiązujące w:
 - a) parkach narodowych,
 - b) rezerwatach przyrody,
 - c) parkach krajobrazowych,
 - d) obszarach chronionego krajobrazu,
 - e) obszarach Natura 2000

Kto umyślnie:

- 2) narusza zakazy obowiązujące w stosunku do:
 - a) pomników przyrody,
 - b) stanowisk dokumentacyjnych,
 - c) użytków ekologicznych,
 - d) zespołów przyrodniczo-krajobrazowych

- podlega karze aresztu albo grzywny.

Orzekanie w sprawach, o których mowa w art. 127 następuje na podstawie przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.



ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny

Rozdział XXII Przepęstwa przeciwko środowisku

Art. 181. Powodowanie zniszczeń w przyrodzie

§ 1. Kto powoduje zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Kto, wbrew przepisom obowiązującym na terenie objętym ochroną, niszczy albo uszkadza rośliny lub zwierzęta powodując istotną szkodę, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 3. Karze określonej w § 2 podlega także ten, kto niezależnie od miejsca czynu niszczy albo uszkadza rośliny lub zwierzęta pozostające pod ochroną gatunkową powodując istotną szkodę.

§ 4. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 5. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 2 lub 3 działa nieumyślnie, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.



ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny

Rozdział XXII Przepisy przeciwko środowisku

Art. 187. Niszczenie lub uszkodzanie chronionych terenów lub obiektów

§ 1. Kto niszczy, poważnie uszkodza lub istotnie zmniejsza wartość przyrodniczą prawnie chronionego terenu lub obiektu, powodując istotną szkodę, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.



PRZYKŁADY Z WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Przepis karny, który stanowił podstawę zgłoszenia: art. 127 ustawy o ochronie przyrody

Przepis prawa materialnego, który został naruszony:

1. Art. 15 ustawy o ochronie przyrody (rezerwaty przyrody):

- a) rezerwat przyrody "Jezioro Wieleckie,,: zniszczenie tamy bobrowej, zniszczenie szandorów piętrzących wodę na terenie rezerwatu przyrody – **nie wykryto sprawcy**;
- b) rezerwat przyrody „Rzeka Drwęca”: wycinka drzew, zniekształcenie rzeźby terenu - **skierowano wniosek o ukaranie do Sądu.**

2. Art. 17 ustawy o ochronie przyrody (parki krajobrazowe):

Nadwiślański Park Krajobrazowy: zniszczenie siedliska - przekształcenie zbiornika wodnego, wycinka drzew – **przedawnienie.**

3. Art. 24 ustawy o ochronie przyrody (obszary chronionego krajobrazu):

- a) Obszar Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Kotliny Toruńskiej: realizacja przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko bez stosownych decyzji, wykonywanie prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu - **skierowano wniosek o ukaranie do Sądu.**
- b) Obszar Chronionego Krajobrazu Jezioro Głuszyńskie: wypalanie i wykaszanie trzciny powodujące niszczenie siedlisk gatunków objętych ochroną - **brak odpowiedzi**
- c) Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy: wycinka drzew, zniekształcenie rzeźby terenu - **skierowano wniosek o ukaranie do Sądu,**

4. Art. 33 (obszary Natura 2000), art. 45 ustawy o ochronie przyrody (użytek ekologiczny):

zanieczyszczenie rowu i zbiornika wodnego - **czyn nie wyczerpuje znamion wykroczenia.**

PRZYKŁADY Z WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Rodzaj szkody	Ilość zgłoszeń	Dodatkowe informacje
Łamanie zakazów na obszarach chronionych	4	2 wycinka drzew, 2 zniekształcanie rzeźby terenu 1 zniszczenie zbiornika wodnego w parku krajobrazowym 1 niszczenie szandorów w rezerwacie przyrody
Kradzież, niszczenie tablic inform. o obsz. chron.	4	

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ